

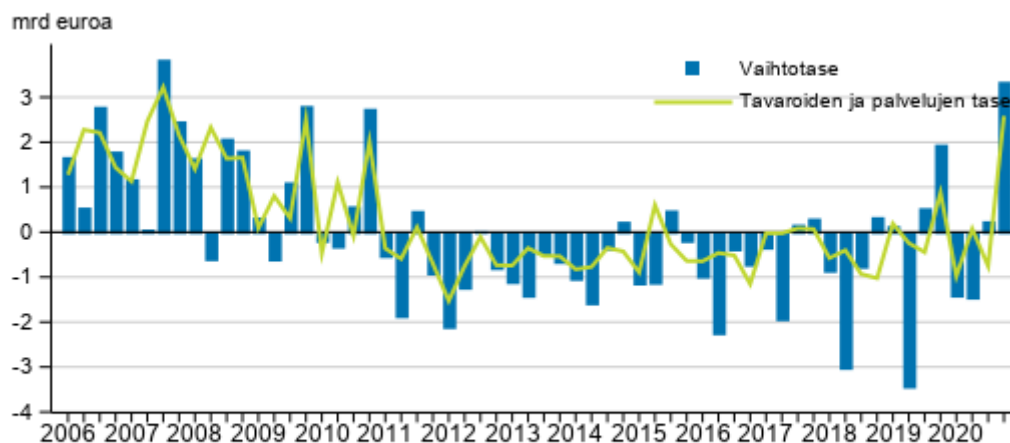
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2020, 4. neljännes

Vaihtotase ylijäämäinen neljännellä neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui

Vaihtotase oli ylijäämäinen vuoden 2020 neljännellä neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo laski 3 prosenttia vuodentakaisesta. Tavaratuonti puolestaan laski 8 prosenttia. Samanaikaisesti palveluvienti laski 10 prosenttia vuodentakaisesta, siinä missä palveluiden tuonti vähentyi 20 prosenttia. Ensitulon tili oli ylijäämäinen. Edelliseen neljännekseen verrattuna ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase

Vaihtotase

Vuoden 2020 neljännellä neljänneksellä vaihtotase oli 3,3 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen neljän neljänneksen liukuva summa oli 0,7 miljardia euroa ylijäämäinen. Tavaroiden ja palveluiden tase oli 2,6 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen alieristä ensitulon tili oli 1,3 miljardia euroa ylijäämäinen, ja tulojen uudelleenjaon tili oli 0,5 miljardia euroa alijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 2,3 miljardia euroa ylijäämäinen neljännellä neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 1,5 miljardia euroa ylijäämäinen. Palvelutase oli 0,3 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2020 neljännellä neljänneksellä.

Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo laski 3 prosenttia vuodentakaisesta ja oli 16,7 miljardia euroa siinä missä maksutaseen mukaisen tavaratuonnin arvo laski 8 prosenttia vuodentakaisesta 14,4 miljardiin euroon. Palveluviennin arvo laski 10 prosenttia vuodentakaisesta ja oli 7,3 miljardia euroa. Palvelutuonnin arvo puolestaan vähentyi 20 prosenttia vuodentakaisesta 7,0 miljardiin euroon.

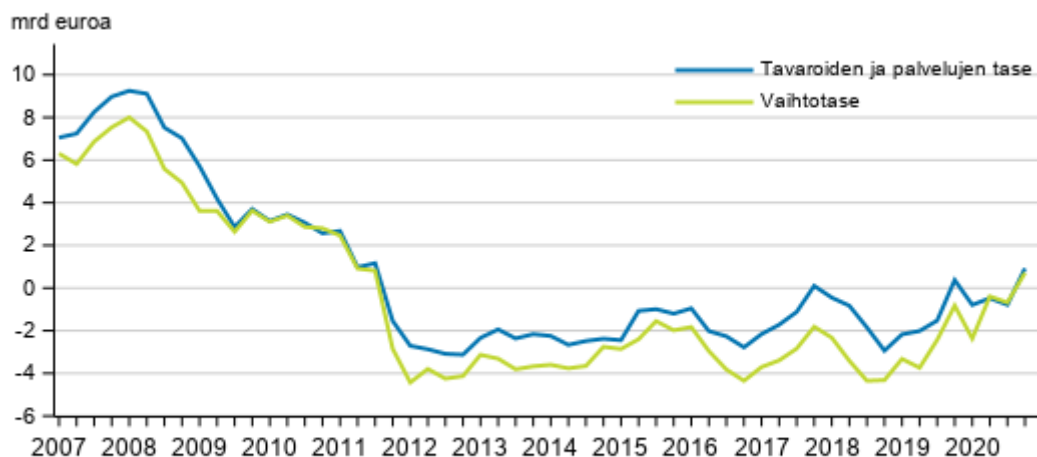
Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo

Ensitulon tili oli 1,3 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2020 neljännellä neljänneksellä. Ensitulon tili pitää sisällään Suomesta ulkomaille maksetut ja ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, sijoitustulot ja muun ensitulon. Ensitulon ylijäämä johtui pääasiassa sijoitustuloista, joihin luetaan mm. pääomakorvaukset, kuten korot, osingot ja uudelleen sijoitetut voitot.

Vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä omaisuustuloja maksettiin nettomääräisesti Suomeen 1,2 miljardia euroa, kun ulkomailta Suomeen maksettiin omaisuustuloja 4,4 miljardia euroa ja Suomesta ulkomaille 3,3 miljardia euroa. Nettomääräisesti eniten omaisuustuloja ulkomailta Suomeen maksettiin viimeisellä neljänneksellä suorien sijoitusten muodossa, 1,1 miljardia.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Arvopaperisijoitukset vahvistivat ulkomaista nettovarallisuusasemaa

Vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä Suomella oli bruttosaamisia 831,6 miljardia euroa ulkomailta ja bruttovelkoja 829,2 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten 2,4 miljardia euroa, kun saamisia oli velkoja enemmän. Bruttosaamiset pienenivät pääosin muiden sijoitusten kantojen laskun johdosta. Myös bruttovelat pienenivät muiden sijoitusten kantojen laskun johdosta.

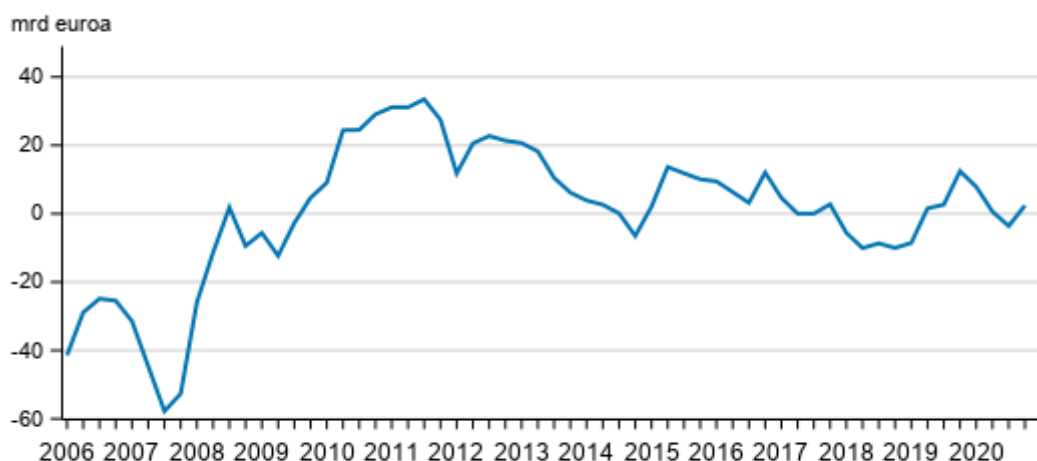
Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui edelliseltä neljännekseltä, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -3,6 miljardia euroa. Ulkomaisen nettovarallisuusaseman noususta rahoitustaloustoimet selittivät 1,5 miljardia, kun taas hinta- valuuttakurssimuutokset ja muut luokitusmuutokset 4,5 miljardia euroa.

Arvopaperisaamiset- ja velat kasvoivat

Sijoituslajeittain tutkittuna saamisia ulkomailta oli vuoden 2020 viimeisen neljänneksen lopulla eniten arvopaperisijoitusten muodossa. Arvopaperisaamiset kasvoivat edeltävästä neljänneksestä. Vuoden 2020 viimeisen neljänneksen lopussa arvopaperisaamisia oli 356,1 miljardia euroa, kun edeltävällä neljänneksellä saamisia oli 338,3 miljardia euroa. Kantojen muutos selittyy pääosin arvopaperien hinnanmuutoksilla. Arvopaperisaamisista 128,0 miljardia euroa oli joukkovelkakirjoissa ja rahamarkkinapapereissa ja 228,1 miljardia euroa osake- ja sijoitusrahastosaamisissa.

Arvopaperisijoitusten osuus on suurin myös ulkomaisissa veloissa. Arvopaperivelkoja oli vuoden 2020 viimeisen neljänneksen lopulla 431,2 miljardia euroa ja myös arvopaperivelkojen kanta kasvoi hinnanmuutosten myötä merkittävästi edeltävästä neljänneksestä, jolloin arvopaperivelkojen kanta oli 419,3 miljardia euroa. Arvopaperivelkoja oli eniten joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden muodossa, joita oli 266,1 miljardia neljänneksen lopussa.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Kun ulkomaista nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoituslajeittain, nähdään että suurimmat nettosaamiset olivat suorissa sijoituksissa, kun taas suurimmat nettovelat olivat arvopaperisijoitusten muodossa. Vuoden 2020 viimeisen neljänneksen lopussa suorien sijoitusten nettosaamiset olivat 56,3 miljardia euroa ja arvopaperisijoitusten nettovelka oli 75,1 miljardia euroa. Arvopaperisijoitusten suuri nettovelka selittyi

joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden 138,1 miljardin nettovelalla. Osake- ja sijoitusrahasto-osuuksissa saamiset olivat 63,0 miljardia velkoja suuremmat.

Pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille

Vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 1,5 miljardia euroa. Pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille nettomääräisesti eniten suorien sijoitusten muodossa, 1,8 miljardia euroa. Muina sijoituksina pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 0,3 miljardia euroa.

Sosiaaliturvarahastoilla suurimmat nettosaamiset

Kun nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoittajasektoreittain, eniten ulkomaisia nettosaamisia, 160,2 miljardia euroa, oli sosiaaliturvarahastoilla, joista merkittävimpiä ovat työeläkelaitokset. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamisista 131,7 miljardia euroa oli osakkeiden ja sijoitusrahastojen muodossa ja 25,0 miljardia rahamarkkinapapereiden ja joukkovelkakirjalainojen muodossa. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamiset kasvoivat edeltävältä neljännekseltä ennen kaikkea osake- ja sijoitusrahastovarallisuuden hinnanmuutosten myötä. Nettovelkoja oli eniten muilla rahalaitoksilla, 120,6 miljardia euroa. Rahalaitosten nettovarallisuusasema vahvistui 2020 kolmannesta neljänneksestä muiden sijoitusten nettovelan pienenemisen myötä.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4
Tulot	1. Vaihtotase	30 852	27 458	24 870	24 868	29 117
	1.1 Tavarat	17 107	15 004	13 995	14 152	16 660
	1.2 Palvelut	8 153	7 040	5 517	5 491	7 304
	1.3 Ensitulo	5 206	4 823	4 993	4 838	4 768
	1.4 Tulojen uudelleenjako	386	591	366	387	386
Menot	1. Vaihtotase	28 905	28 872	26 328	24 625	25 773
	1.1 Tavarat	15 591	14 938	13 009	14 093	14 387
	1.2 Palvelut	8 791	8 085	6 432	6 302	6 994
	1.3 Ensitulo	3 731	4 497	5 517	3 295	3 483
	1.4 Tulojen uudelleenjako	791	1 352	1 370	934	910

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-69 502	3 431	-39 860	-26 945	-55 275
	S11 Yritykset	-10 835	-8 133	-7 274	-8 876	-12 903
	S121 Keskuspankki	-12 440	5 852	11 472	-4 775	-15 734
	S122 Muut rahalaitokset	-32 307	37 642	-27 147	-5 198	-21 453
	S123 Rahamarkkinarahastot	.	.	.	.	.
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	-310	-1 590	1 311	1 328	1 970
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajaajat	947	-23	198	293	1 665
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-297	-165	671	227	899
	S1311 Valtionhallinto	-6 170	-8 153	-3 549	-2 309	-4 399
	S1313 Paikallishallinto	70	6	28	-63	45
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-8 428	-22 145	-15 775	-7 892	-6 087
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	268	140	204	321	721
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-66 994	6 213	-38 308	-25 910
S11 Yritykset		-9 387	-7 151	-6 235	-6 549	-12 460
S121 Keskuspankki		251	391	830	524	1 585
S122 Muut rahalaitokset		-44 955	29 081	-18 565	-4 285	-34 630
S123 Rahamarkkinarahastot			1	1		
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		51	-255	20	472	1 040
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajaajat		3 648	459	-342	1 274	-1 201
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		83	266	85	74	60
S1311 Valtionhallinto		-7 070	2 601	-573	-9 637	-3 107
S1313 Paikallishallinto		274	247	249	-11	36
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-9 903	-19 697	-13 559	-7 843	-8 113
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		15	269	-220	71	-1

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-2 508	-2 782	-1 551	-1 034	1 517
	S11 Yritykset	-1 448	-981	-1 038	-2 327	-443
	S121 Keskuspankki	-12 690	5 461	10 643	-5 299	-17 319
	S122 Muut rahalaitokset	12 648	8 561	-8 583	-912	13 178
	S123 Rahamarkkinarahastot		-1	-1		
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	-361	-1 335	1 291	856	931
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	-2 701	-482	541	-982	2 867
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-380	-432	586	153	839
	S1311 Valtionhallinto	900	-10 754	-2 975	7 328	-1 292
	S1313 Paikallishallinto	-204	-240	-221	-52	8
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	1 475	-2 448	-2 216	-49	2 027
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	253	-129	424	250	723

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3	2020/Q4
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	821 079	849 766	847 313	845 865	831 645
	S11 Yritykset	161 295	166 575	166 273	167 931	165 417
	S121 Keskuspankki	84 047	89 736	101 549	96 629	80 925
	S122 Muut rahalaitokset	223 490	278 321	246 519	239 502	220 530
	S123 Rahamarkkinarahastot	.	.	.	.	.
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	90 779	77 313	85 934	89 275	96 835
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	35 997	34 408	34 211	35 766	36 021
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	31 247	29 055	30 813	31 410	33 047
	S1311 Valtionhallinto	14 061	14 042	14 118	14 601	14 176
	S1313 Paikallishallinto	848	750	828	783	874
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	163 681	145 840	151 754	153 694	165 731
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	15 635	13 726	15 315	16 274	18 088
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	808 632	841 904	846 716	849 462
S11 Yritykset		239 887	226 288	242 028	252 822	260 424
S121 Keskuspankki		12 849	13 252	14 061	14 554	16 117
S122 Muut rahalaitokset		360 839	401 031	380 401	373 965	341 148
S123 Rahamarkkinarahastot		1	2	3	3	3
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		28 863	24 963	27 736	29 215	32 480
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		59 969	56 493	57 243	60 456	58 411
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		2 524	2 803	2 917	3 000	3 048
S1311 Valtionhallinto		93 588	104 767	109 406	102 944	104 375
S1313 Paikallishallinto		4 477	4 727	4 967	4 958	4 994
S1314 Sosiaaliturvarahastot		3 068	4 739	5 335	4 857	5 556
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		2 568	2 837	2 618	2 688	2 687
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	12 447	7 861	596	-3 597
	S11 Yritykset	-78 592	-59 713	-75 756	-84 890	-95 007
	S121 Keskuspankki	71 198	76 484	87 488	82 075	64 808
	S122 Muut rahalaitokset	-137 349	-122 711	-133 881	-134 463	-120 618
	S123 Rahamarkkinarahastot	-1	-2	-3	-3	-3
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	61 916	52 349	58 197	60 060	64 355
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-23 972	-22 085	-23 032	-24 690	-22 390
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	28 723	26 252	27 895	28 411	29 999
	S1311 Valtionhallinto	-79 527	-90 725	-95 288	-88 343	-90 199
	S1313 Paikallishallinto	-3 628	-3 977	-4 139	-4 175	-4 120
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	160 613	141 101	146 419	148 837	160 175
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	13 067	10 888	12 697	13 585	15 401

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2020	12 kk:n liukuva summa	2021/01
1. Vaihtotase	716	242	-70
1.1. Tavarat	3 384	3 403	200
1.2. Palvelut	-2 463	-2 659	-335
1.3. Ensitulo	2 630	2 356	321
1.4. Tulojen uudelleenjako	-2 836	-2 857	-256
2. Pääomatase	197	198	18
3. Rahoitustase	-3 850	431	4 468
3.1. Suorat sijoitukset	3 528	3 928	61
3.2. Arvopaperisijoitukset	-1 005	-853	324
3.3. Muut sijoitukset	-5 705	-1 478	3 911
3.4. Johdannaiset	-1 548	-1 576	295
3.5. Valuuttavaranto	880	411	-124
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-4 763	-9	4 519

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityökalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksien mukana.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määräväuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Hanna Björklund 029 551 3296

Johannes Nykänen 029 551 3641

Vastaava osastopäällikkö:

Katri Kaaja

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute